

Nr 600.

Godkänd av första kammaren den 18 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 18 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till abortförebyggande åtgärder m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 292.)

Till Konungen.

I propositionen nr 369 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 19 oktober 1945, föreslagit riksdagen att dels godkänna de förslag till abortförebyggande åtgärder m. m., som framlagts av chefen för socialdepartementet i förenämnda statsrådsprotokoll, dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som kunna bliva erforderliga för förslagens genomförande, dels ock å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa till Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet ett anslag av 15 000 kronor och till abortförebyggande åtgärder ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen till behandling förehaft motionen II:670, vari framhållits, att de kyrkliga och frikyrkliga ungdomssammanslutningarna böra vara berättigade att jämsides med andra organisationer komma i åtnjutande av bidrag för sexualhygienisk upplysningsverksamhet.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avser anordnande av allmän sexualupplysning för vuxna, vilken verksamhet skulle anförtros åt folkbildningsorganisationerna, preventivrådgivning för kvinnor och män utan kostnad för de rådsökande, försäljning av preventivmedel genom apoteken, vilka skulle vara skyldiga men icke ensamberättigade till sådan försäljning, upplysningsverksamhet genom en folkskrift i abortfrågan om de med illegal abort förenade riskerna och om samhällets hjälpåtgärder till förmån för blivande mödrar, tillhandahållande av kostnadsfri havandeskapsdiagnos ävensom tillskapande av en kuratorsverksamhet till stöd för kvinnor, vilka mot sin önskan blivit havande.

De av Kungl. Maj:t i dessa avseenden föreslagna åtgärderna böra enligt riksdagens mening komma till utförande. Vad angår upplysningsverksamheten genom folkbildningsorganisationerna vill riksdagen i anledning av motionen II:670 framhålla, att Kungl. Maj:t bör vara oförhindrad att anlita medel, som anvisats till ändamålet, för utlämnande av bidrag jämväl till sådana ungdomsorganisationer, som avses i nämnda motion.

Vad angår övriga förslag vill riksdagen understryka, att dessa till största delen allenast avse att igångsätta en försöksverksamhet på området. Vid

den följande bedömningen av vissa särskilda frågor utgår även riksdagen från att det ställningstagande, som nu kommer i fråga, blir föremål för omprövning, sedan försöksverksamheten kommit i gång. Riksdagen vill även framhålla, att man utan erfarenhet av en dylik verksamhet knappast kan besluta om åtgärder av sådan omfattning som i och för sig må framstå såsom önskvärd.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att en ansvarsmedveten preventivrådgivning väl låter sig förenas med verksamheten i övrigt inom den förebyggande mödravården och att erfarenheterna av till mödravården förlagd rådgivningsverksamhet böra avvaktas innan ställning tages till frågan om meddelande av kostnadsfri sådan rådgivning för kvinnor även vid sjukhusens gynekologmottagningar och av tjänsteläkare. Icke heller föranleder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om preventivrådgivning för män någon erinran från riksdagens sida.

Kungl. Maj:ts förslag i frågan om kostnadsfri havandeskapsdiagnos avser att skapa ökade möjligheter att under havandeskapets första tid nå kontakt med kvinnor, som umgås med tankar att tillgripa abort som utväg ur sina svårigheter. Då dessa kvinnor, därest de överhuvud taget söka läkare, av naturliga skäl föredraga att vända sig till en privatpraktiserande läkare framför en av samhällets institutioner, vore det önskvärt att meddelandet av kostnadsfri havandeskapsdiagnos redan från verksamhetens början ej begränsades till mödravårdscentralerna och mödravårdsstationerna. Vissa andra skäl, vilka framförts till riksdagens vederbörande utskott från sakkunnigt håll, synas jämväl tala mot en sådan begränsning. Sålunda har framhållits, att endast en specialist kan tillämpa den manuella metoden, vilken är avsevärt billigare än den biologiska och därtill förutsätter upprepade kontakt mellan klienten och läkaren, i samband varmed framhållits, att mödravårdscentraler av typ II och mödravårdsstationer ej ha tillgång till specialist. Vidare ha bland annat farhågor uttalats, att omhändertagandet av abortsökande, vilket kräver en avsevärd tid, skulle komma att förrycka arbetet på mödravårdscentralerna.

Riksdagen är ej beredd att i detta hänseende frångå Kungl. Maj:ts förslag, innan en lösning erbjudits av frågan, hur ersättning av statsmedel för utförd diagnos skall kunna rekvideras och kontroll över rekvisitionerna från statens sida åstadkommas utan att den på detta område nödvändiga diskretionen blir åsidosatt. Men även bortsett härifrån föreligger behov av närmare erfarenhet av den av Kungl. Maj:t föreslagna verksamheten för ett bedömande av de gjorda invändningarna. Riksdagen förutsätter, att anordningar skola kunna träffas, så att arbetet vid läkarmottagningarna inom den förebyggande mödravården ej skall behöva alltför mycket störas genom omhändertagandet av här ifrågavarande klientel, och vidare att resultatet av den biologiska graviditetsreaktionen, där sådan anlitas för diagnostiseringen, ej skall meddelas kvinnan på annat sätt än av läkaren personligen. I övrigt vill riksdagen understryka vad departementschefen anfört därom, att på medicinalstyrelsen bör i dess egenskap av tillsynsmyndighet för mödravården ankomma att med uppmärksamhet följa ifrågavarande verksamhet och avgiva förslag till sådana åtgärder beträffande denna, som kunna ur olika synpunkter vara erforderliga.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att en kuratorsverksamhet, som förmår vinna de abortsökande kvinnornas förtroende, kan bli ett betydelsefullt hjälpmedel i det abortförebyggande arbetet. Verksamheten föreslås utövad vid kuratorsinstitutioner, i organisatoriskt hänseende anknutna till den förebyggande mödravården, och följaktligen drivna av landsting och städer

utanför landsting, vilka skulle stimuleras till ordnande av en sådan verksamhetsgren genom ett väsentligt statsbidrag. I det första utbyggnadsskedet föreslås statsbidragsgivningen begränsad till 10 institutioner, envar med en läkare och en kvinnlig kurator. I dessa avseenden föranleder förslaget ej erinran från riksdagens sida. I likhet med departementschefen vill riksdagen dock framhålla anslagenheten av att kuratorsmottagningarna skiljas från mödravårdens sedvanliga mottagningar och i övrigt anordnas på sådant sätt, att bästa möjliga kontakt med det ifrågavarande klientelet kan ernås. Sker så, kommer den organisatoriska anknytningen till den förebyggande mödravården ej att bli märkbar utåt.

Vidkommande fråga om statsbidrag till kuratorsverksamheten och fastställande av minimilön för kuratorerna bifaller riksdagen Kungl. Maj:ts förslag.

Under återropande av vad sålunda anförts får riksdagen, som jämväl i övrigt bifallit Kungl. Maj:ts förslag, anmäla, att riksdagen

dels godkänt vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 19 oktober 1945 anförts angående försäljning av preventivmedel,

dels med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionen II:670, i vad densamma avser grunderna för bidragsverksamheten, godkänt de förslag till abortförebyggande åtgärder m. m., vilka i övrigt ovan angivits,

dels medgivit, att Kungl. Maj:t må utfärda de bestämmelser, som kunna bli erforderliga för förslagens genomförande,

dels till Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisat ett anslag av 15 000 kronor,

dels ock till Abortförebyggande åtgärder å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

Stockholm den 18 december 1945.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 601.

Godkänd av första kammaren den 18 december 1945.

Godkänd av andra kammaren den 18 december 1945.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskild utbildning av folkskollärare.

(Statsutskottets utlåtande nr 294.)

Till Konungen.

I propositionen nr 378 har Kungl. Maj:t, under återropande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 9 november 1945, framlagt förslag angående särskild utbildning av folkskollärare.